

سورة الاحقاف

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد اردبیل

پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته جغرافیای پزشکی

موضوع

مطالعه کمی و کیفی بیماری کم خونی در شهرستان اردبیل و نقش عوامل محیطی در بروز آن

استاد راهنما

دکتر یوسف وثیق

استاد مشاور

دکتر محمد محمدزاده

نگارنده

معصومه رضائی بندری

سال تحصیلی ۱۳۹۵ - ۱۳۹۴

**Islamic Azad University
Ardabil Branch**

**M.A. thesis
Medical Geography**

**Subject
A qualitative and quantitative study of anemia distribution in Ardabil and
effective environmental factors**

**Supervisor
Dr. Yousef Vasigh**

**Advisor
Dr. Mohammad Mohammadzadeh**

**By
Masoumeh Rezaei Bandari**

2016

سپاسگزاری

سپاس خداوند را که به انسان نعمت اندیشیدن بخشید و بنده را سزاوار موهبتی بزرگ گردانید. تهیه پایان نامه حاضر جز با توجه خاص خدای متعال و مساعدت اساتید گرامی و فداکاری خانواده عزیزم امکان پذیر نبود. لازم است نهایت تشکر و سپاسگزاری خود را از اساتید راهنما و مشاور جناب آقای دکتر وثیق و جناب آقای دکتر محمدزاده که زحمت پایان نامه را بعهده داشتند ابراز دارم. از مدیر محترم گروه جغرافیا جناب آقای دکتر معصومی که همواره مشوق و گره‌گشای مشکلات دانشجویان بوده‌اند و در این پایان نامه نیز زحمت داوری را قبول فرمودند بسیار سپاسگزارم. از دیگر اساتید گرامی که در طول تحصیل افتخار شاگردی آنها را داشتم تشکر و قدردانی می‌نمایم. از آقای دکتر جاویدفر، آقای دکتر خلیلی و آقای دکتر شکرآبادی که مدیریت آزمایشگاههای لقمان، پلاسما و فارابی را دارند و با اعتماد به کار بنده از هیچ کمکی در این راه دریغ نفرمودند نهایت سپاسگزاری را دارم. تشکر ویژه‌ای از خانواده عزیزم دارم که با صبوری خود به من دلگرمی دادند تا بتوانم این پایان نامه را به اتمام برسانم. پدرم، مادرم، همسر و بویژه فرزندان دلبندم که کاستیهای مادر را در این مدت تحمل نمودند. امیدوارم این پایان نامه که حاصل عنایات پروردگار و زحمات این عزیزان است سهمی هرچند اندک در بهبود وضعیت سلامتی در ایران عزیزمان داشته باشد.

فهرست مطالب

۱.....	فصل اول: کلیات تحقیق.....
۲.....	۱-۱) مقدمه.....
۲.....	۲-۱) بیان مسئله.....
۴.....	۳-۱) پیشینه تحقیق.....
۵.....	۴-۱) روش تحقیق.....
۶.....	۵-۱) فرضیه‌های تحقیق.....
۷.....	۶-۱) محدودیت‌های تحقیق.....
۸.....	فصل دوم : مبانی نظری تحقیق.....
۹.....	۱-۲) تعریف خون.....
۹.....	۲-۲) اجزاء سازنده خون.....
۱۰.....	۳-۲) کم خونی.....
۱۲.....	۴-۲) تالاسمی.....
۱۳.....	۵-۲) فقر آهن.....
۱۴.....	۶-۲) عوارض کم خونی.....
۱۵.....	۷-۲) طرز تشخیص کم خونی.....
۱۷.....	۸-۲) پیشگیری و درمان کم خونی.....
۲۰.....	۹-۲) کم خونی در ایران و جهان.....
۲۲.....	فصل سوم : معرفی منطقه مورد مطالعه.....
۲۳.....	۱-۳) مقدمه.....
۲۳.....	۲-۳) موقعیت عمومی منطقه.....
۲۴.....	۳-۳) آب و هوای منطقه.....
۲۷.....	۴-۳) ژئومورفولوژی منطقه.....
۲۸.....	۵-۳) رودخانه‌های منطقه.....
۲۸.....	۶-۳) دریاچه‌های منطقه.....

۲۹.....کوههای منطقه. (۷-۳)

۳۱.....زمین شناسی منطقه. (۸-۳)

فصل چهارم : یافته‌های تحقیق..... ۳۳

۱-۴) مقدمه..... ۳۴

۲-۴) تحلیل آماری مراجعین به آزمایشگاههای پزشکی..... ۳۴

۳-۴) تحلیل آماری بیماران مبتلا به کم خونی..... ۴۱

۴-۴) تحلیل بیماران مبتلا به کم خونی..... ۵۱

۵-۴) تحلیل منطقه‌ای بیماری کم خونی..... ۵۲

۶-۴) محاسبات آماری پارامترهای کم خونی..... ۵۴

۷-۴) بررسی عوامل موثر بر کم خونی در منطقه مورد مطالعه..... ۵۷

فصل پنجم : نتیجه‌گیری..... ۶۲

۱-۵) بحث و نتیجه‌گیری..... ۶۳

۲-۵) آزمون فرضیات..... ۶۵

۳-۵) پیشنهادات..... ۶۵

منابع..... ۶۷

چکیده

بیماری کم خونی یکی از شایع‌ترین بیماریها در جهان است. اگر حجم یا غلظت هموگلوبین یا تعداد گلبول‌های قرمز به کمتر از حدی که در افراد سالم وجود دارد برسد آن را کم خونی می‌نامند. این بیماری منشاء بسیاری از عوارض جسمانی در مبتلایان می‌باشد. آمار ابتلا به بیماری کم خونی در ایران بیشتر از میانگین جهانی و در شهرستان اردبیل بیشتر از میانگین کشوری است. هدف از انجام تحقیق حاضر بررسی کمی و کیفی بیماری کم خونی در شهرستان اردبیل و نقش عوامل محیطی در ابتلا به این بیماری در مناطق شهری و روستایی و نیز مقایسه مناطق مختلف شهری است. بررسی بر روی ۷۵۰ نفر از مراجعین به آزمایشگاههای پزشکی جهت انجام آزمایش CBC میانگین ابتلای ۳۸/۵ درصدی به کم خونی را در سطح شهرستان اردبیل نشان می‌دهد. آمار مبتلایان به این بیماری در زنان ۶ درصد بیشتر از مردان است. در بین مشاغل، کارمندان دولتی با ۲۰/۱ درصد کمترین و افراد غیرشاغل با ۷۰/۸ درصد بالاترین آمار ابتلا را نشان می‌دهند ضمن اینکه زنان باردار از آمار بیشتر از میانگین و افراد سیگاری از آمار کمتر از میانگین منطقه برخوردار هستند. متاهلین بیشتر از مجردین به کم خونی مبتلا می‌باشند. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل‌های آماری، در بین مناطق پنجگانه مورد مطالعه، مناطق ۲ و ۳ شهری کمترین درصد ابتلا و مناطق روستایی بیشترین درصد ابتلا را دارند. ضمن اینکه منطقه ۳ نسبت به مناطق دیگر از نظر پارامترهای موثر بر کم خونی وضعیت متعادل‌تری نشان می‌دهد. ۹۶ درصد مبتلایان به کم خونی از نوع فقر آهن بوده و تنها ۴ درصد آنها مشکوک به تالاسمی هستند. عوامل زمین‌شناسی، کشاورزی و سبک زندگی از جمله مهمترین عوامل موثر در ابتلا به بیماری کم خونی بشمار می‌روند. کاهش آمار مبتلایان به این بیماری در جامعه، نیازمند برنامه‌ریزی منسجم، نظارت دقیق و مدیریت کارآمد می‌باشد.

کلمات کلیدی: کم خونی، تالاسمی، فقر آهن، عوامل محیطی، اردبیل